

NOVA PRAVA

GLASILO NARODNO-SOCIJALISTIČNE STRANKE.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Gradišče št. 7, levo. Telefon šte. 77.

Izhaja vsako soboto.

Inserati se računajo po velikosti. Cene so navedene v oglasnem delu.

Mesečna naročnina: za tuzemstvo 6 Din, za inozemstvo 8 Din.

Dr. Ivo Politeo:

Samo za narodno-socialistično stranko!

Se pred dvema mesecema se je nekaj naših tovarišev bala, da bo dobil Pašič volilni mandat. Povpraševali so se: kako se naj naša stranka obnese pri volitvah? Če bi se bila izpolnila navedena naših tovarišev, bi bil položaj narodno-socialistične stranke pri volitvah zares zelo težaven. Težak bi bil zato, ker sili današnji volilni sistem vse manjše stranke k stalnemu volilnemu sodelovanju, celo tudi h koaliciji. Vsaka koalicijska pa je s strankarskega stališča več ali manj škodljiva, ali vsaj riskantna. Prav gotovo velja to za mlade stranke, kakor je naša, ki so šele v razvoju. Kajti, ko morajo člani stranke misliti na koalicijo, tedaj več ne mislijo toliko samo na svojo stranko, temveč se njihov interes nekoliko naklana tudi strankam, s katerimi so šli v koalicijo. Je pa tudi mnogo takih, ki vprašujejo: Čemu naj delam za svojo stranko, če je prešlaba za samostojno akcijo in mora delati skupno z drugimi strankami? Člani ne zapopadejo vedno, da zahtevajo pogosto višji, nadstrankarski, idejni interesi koalicijske, brez katere bi propadle semtertje tudi največje strankine ideje. Za mlado stranko je najbolje, če člani ne gledajo ne na levo, ne na desno, temveč, da imajo pred očmi vedno samo en cilj: krepitev lastne stranke! Razen tega mora, če je stranka slaba, v koaliciji mnogo popuščati; in pogosto se zgodi, da jo močnejša stranka pogoltno.

Zato naša je vse zelo skrbelo, ko so pred dvema mesecema strašile volitve, in sicer take volitve, ki bi jih vodila Pašič in Pribičević. Tedaj bi bilo zares najnaravnejše, da bi skušali za volitve osuovati socialistični blok. Ali vsi vemo, kako so se naši komunisti obnašali napram temu bloku — tako, da so pa zapoved iz Moskve raje podpirali črne klerikalce, kakor da bi bili šli z ostalimi socialisti. S socialisti demokrati? Tudi ne glede na toliko število njihovih frakcij (zlasti v Sloveniji) in njihovo šibkost, so oni taki dogmatiki, da vedno zahtevajo prisego na Marxa, pri tem ko mi, narodni socialisti, ravno zato obstojimo, ker mislimo, da je mogoče socializem tudi izven Marxa. Od nemeščanskih strank bi prišli v postev še edino zemljoradniki (kmetičji); no, tu bi bilo treba še odstraniti zelo velike razlike, ki nas ločijo v ustavnem vprašanju. Koalicijska z meščanskimi strankami (kakor n. pr. z demokrati, klerikalci in radikali) pa je vsakemu socialistu vedno zelo nesimpatična in se more le v slučaju skrajne potrebe in izjemoma izbrati kot manjše zlo, oziroma kot še edini izhod iz večjega zla.

Pašič ni dobil volilnega mandata. Tako je naša stranka rešena vseh omenjenih neugodnosti in nevarnosti. Ni nam več treba misliti na koalicijo, sedaj imamo čas, da mislimo nase in da delamo zase. Naša dolžnost je, da se strankarsko krepimo, tako da pri bodočih volitvah — do katerih pride vse-

Prvi tedni nove vlade.

Vsi pravi jugoslovanski patrioti so se oddahnili, ko je Davidović uspelo sestaviti vlado, katere naloga je namestiti korupcije, nasilja in najogabnejšega partizanstva uveljaviti zopet v javnem življenju pravico, red in poštenje. Pribičeviću je uspelo, da je radikalno stranko zaenkrat odvrnil od pozitivnega udejstvovanja v novi vladi. Vendar je pa zadnji zbor radikalne stranke in poznejši politični razvoj pokazal, da tudi večina radikalne stranke pravilno ocenjuje Pribičevićevo destruktivno politiko. Dvotretniška večina radikalnega kluba je že danes za Jovanovićevo politični koncept, ki se popolnoma sklada s programom Davidovićeve vlade. Danes je samo še vprašanje časa, ko bodo tudi radikali definitivno prelozili vsak stik s Pribičevićevo skupino in stopili v eno vrsto z Davidovićem.

Tudi sam Pribičević se zaveda svojega konca. Zato se kot klop drži radikalne stranke, da reši sebe in svoje maloštevilne pristaše popolne politične pozablenosti. Pripravljen bi bil celo vstopiti v radikalno stranko in razpustiti svojo strančico. Radikali o Pribičevićeve ponudbah nečejo nič slišati.

kakor spomladi — nastopimo ali kot samostojen faktor, ali pa da sklenemo tako koalicijsko, ki nas ne bo niti slabila, kaj šele uničila. Smemo, da, celo moramo tudi danes gledati na druge stranke, ali ne zato, da se z njimi koaliramo, temveč zato, da vidimo velike razlike med njimi in nami in da se bomo še bolj zavedali, kako potrebna je, ne samo Slovencem, temveč vsi Jugoslaviji ravno taka stranka, kakor je narodno-socialistična. Poglejmo samo naše komuniste! Oni, ki so toliko pobijali Radića, ga imenovali zastopnika bogatih kmetijskih posestnikov in slugo buržuazije, ravno oni smatrajo sedaj Radića za svojega in gledajo v njem ustanovitelja delavske-kmetijske vlade za Jugoslavijo! Komunisti, ki so po Ljenuvemu nauku smatrali tudi versko zavednost za balast in nevarnost za socializem, ti komunisti se združujejo s klerikalci! A klerikalci? Ste li kdaj na svetu videli slučaj, kakor je Korošec? Korošec se nahaja v bloku z demokrati (Davidovićem); istočasno pa si prizadeva, da z največjimi nasprotniki demokratov — z radikali pod vodstvom Ljube Jovanovića izpremeni vlado. In če bi tako po vrsti navajali vzgled, bi videli, kako se malone vsaka stranka vse bolj utaplja v nedostojnosti in breznačelnosti. Izgleda, kot da bi bila načela radi strank, ne stranke radi načel. Taktika se sme menjavati, načela pa nikdar! Toda naše stranke mislijo, da so načela taktika, pa menjajo tudi načela. Radić je n. pr. svojo stranko imenoval republikansko ravno zato, ker je proglasil republiko za načelo in za vse. Danes pa pravi, da republika ni dogma in da jo je mogoče suspendirati!

Ko gledamo toliko breznačelnost, breznačelnost, kolebanje in nedoslednost, moramo priti do zaključka, da je ravno vse to krivo, da gre ljudstvu tako slabo. Nadaljnji zaključek mora biti, da more samo stranka, dosledna v svojih načelih, urediti razmere v državi. Mi moramo biti dosledni v svojih načelih in gledati na to, da vsakogar prepričamo, kako dobra so ta načela. Mi moramo pobijati tako nacionalne šovinite, kakor socialne, do skrajnosti in vztrajno dokazovati, kako je samo sklad med nacionalnimi in socialističnimi načeli v stanu napraviti jugoslovansko delovno ljudstvo zadovoljno. Pri današnji zmedenosti duha je sicer težko prepričevati ljudi o takih resnih in globokomiselnih rečeh, ali to nas ne sme motiti. Niti tedaj nas to ne bi smelo motiti, če bi radi svojih načel izgubljali pristaše, ker je bolje izgubljati radi načel pristaše, kot radi pristašev načela. Čas, ki smo ga dobili s prihodom nove vlade in z odgoditvijo skupščine, uporabimo za okrepitve naše stranke, za pridobivanje pristašev, za poglobitev narodno-socialistične ideje med delovnim ljudstvom! Potem lahko mirno pričakujemo volitev in njihovega rezultata.

Dovolj so se že diskreditirali z njegovo družino. Radikali vedo, da bi s Pribičevićem pridobili samo enega političnega intriganta več, ki jim utegne napraviti isto, kar je napravil Davidoviću, to je, da tudi enotno radikalno stranko razbije na dvoje. Poleg tega pa radikali nimajo niti najmanj povoda navduševati se za Pribičevićeve mandate, ki so od danes do jutri, za mandate, ki jih bodo že prihodnje volitve reducirale na dvojno ničlo.

Pribičevićevo časopisje poskuša vsiliti javnosti mnenje o skorajšnjem padcu sedanje vlade. Poskusi pokvarjene samostojno-demokratske žurnalistike so pa smešni do kosti. Kaj je pomagalo vse vpitje, da vlada nima večine v parlamentu, ko je pa že prvo zasedanje narodne skupščine pokazalo, da ima vlada veliko večino za seboj. Nato so v bombastičnih člankih spravljali prihod Radića v zvezo s padcem vlade. Falzificirali so Radićeve izjave in v Pribičevićevo taboru so že odstavljene korupcionistične korifeje popivale na medvedjo kožo. Iz gore neumnosti se je pa rodila miška spoznanja, da je bilo vesenje na račun vladnih zadržev veliko

preuranjeno. Prav isto komedijo so samostojno-demokratski reptili uganjali z demisijo vojnega ministra. Pisali so, da vojni minister kot kraljev zaupnik ne zaupa antimilitaristični vladi in da njegovo delo do demisije obstoji le v tem, da nadzira vlado. Svoje otročje trditve so skombinirali na podlagi vesti, da se je pretekli teden vojni minister večkrat sestel s funkcionarji vlade. V resnici se pa vojni minister z Davidovićem in notranjim ministrom ni sestajal iz drugega razloga kot zato, da sporazumno in na inicijativno vlade ukrene vse potrebno, da zavaruje sokolski zlet v Zagrebu pred napadi leninih in neodgovornih elementov. Da je bilo to potrebno in obramba javne varnosti uspešno izvedena, so pokazali nedeljski obžalovanja vredni incidenti v Zagrebu.

Veliko so vedeli povedati Pribičevići žurnali tudi o nezaupanju, ki ga uživa nova vlada v inozemstvu. Resnica je pa ravno nasprotno. V vseh velikih evropskih državah in tudi v Ameriki je zmagal duh spravljivosti. Odletele so šovinistične vlade in po vsem svetu so že zdavnaj pomedli s politiki Pribičevićevega kalibra. Vse inozemstvo je simpatično pozdravilo nastop nove jugoslovanske vlade; ne samo z vpludnimi diplomatskimi frazami, temveč tudi z

B....n.

Naloge nove vlade.

Naši samoostalci so v silni zadregi. Vse njihove nade so splavale po vodi. Z vsemi razpoložljivimi sredstvi so se vrgli na narod in kralja, da bi izsilili volilni mandat, pa čeprav za ceno državljanske vojne. Zastonj! Poskus se je ponesrečil. Kralj je odločil proti P.-P. Novi Davidovićeve vladi so obetali le kratek obstanek. Nazivali so jo nepotreben in državni škodljiv eksperiment, ki mora priversti v kratkem do demisije, ker vlada ne bo imela večine. Toda ta vlada je dobila tako večino, kakor je ni pokazala do zdaj še nobena druga, odkar obstoja kraljevina SHS. Ostal jim je še zadnji up — g. Radić. Ta je že premmogokrat s svojimi izjavami pomagal g. Pašiću zopet na konja. Radić ante portas! To je bilo veselo iznenadenje v taboru Izrael. Toda Radić se je izkazal za boljše taktika, kakor gg. P.-P. Takrat ju je pustil na cedilu. Vladne skupine so danes složnejše, kakor so bile kdaj prej. Vsaka stranka je obdržala svoj državnoopravni program. Davidovićeve so ostali centralisti, klerikalci in spahovci avtonomisti, radićevci federalisti in republikanci. Toda — in to je najvažnejše — vse skupine so za enkrat suspendirale ta program. Radić razglasa sam urbi et orbi: »Ako može Rakovski reči, da revolucija nije dogma, republikanac može reči, da republika nije dogma«. S tem je zavrgel tudi g. Radić revolucijo ter se postavil na tla evolucije.

Vsi čutimo, da je ustavno vprašanje os, okrog katere se vrti vsa naša politika. Zlasti je pokazala to deklaracijska debata. Ta os je ukvirjena ter povzročila venomer medsebojno trenje. Moramo jo izravnati. Zato pa je treba priprav. Treba je voz ustaviti, prirediti naklo in kladivo, zanetiti in razpihati ogenj in določiti delavce. Šele nato se more vršiti delo. Vse to pa zahteva časa. To uvidevajo danes vse vladne stranke. Zato so se združile na delovni program, ki ga vsebuje vladna deklaracija. Ta se povsod izogne ustavnemu vprašanju, ga prezira povsem. Revizijske ustave do sledila; za enkrat pa čaka novo vlado polno drugih skrbi. S tem pa, da so odgodile stranke sporno vprašanje, se je vlada učvrstila. Njen položaj je danes trdnjši, kakor je bil položaj kate-rekoli vlade pred njo. V skupščini ima sigurno večino, med narodom pa zaupanje.

Vlada je odgodila parlament za mesec dni, da pripravi najnujnejše predloge in zakone, predvidene v deklaraciji, predvsem pa, da likvidira P.-P. metode, da upostavi avtoriteto zakonom in pomiri do skrajnosti razburkane duhove. Delo, ki se ga je lotila, ni malenkostno, a nadvse važno. V upravo je uvedel prejšnji režim v taki meri partizanstvo in korupcijo, da nova vlada ne bo mogla v kratkem času popraviti vseh krivic, zlasti tudi pri uradništvu. Nameščali so še činovniki brez kvalifikacije, napredovali so v višje čine protizakonito, pri napredovanju so

gospodarskimi ponudbami, ki obetajo posojila, katera naša država krvavo potrebuje.

Se marsikaj bi lahko navedli, kar bi drastično osvetlilo lažljivost samostojno-demokratske žurnalistike. In to ne mogoče v obrambo sedanje vlade, ampak zato, da pribijemo resnico in da zopet lahko razgalimo vso ogabnost samostojno-demokratskih političnih metod, katerim je tuj pošten boj in stvarna, pozitivna kritika.

Današnja vlada zasluži zaenkrat zaupanje. Prinesla je med jugoslovansko ljudstvo pomirjenje in preprečila izbruh mešan. vojne. Davidovićeve vlada podaja najboljše predpogoje za konsolidacijo razdrapanih notranje-političnih razmer. Vemo, da položaj Davidovićeve vlade ni povsem rožnat, ampak da se ima nova vlada boriti z različnimi težkocami. Zato tudi od nove vlade ni pričakovati, da bo čez noč napravila čudeže. Toda že samo dejstvo, da dela v smislu intencij zagrebškega kongresa, nam je porok, da njeno delo ne more biti brezuspešno. Ljudstvo komaj čaka, da zmaga pamet, da se udejevi sporazum med Srbi, Hrvati in Slovenci in da se vrstni tudi Jugoslavija v vrsto razcvitajočih se držav. In ravno napredek države nam je nad vse!

se prezirali starejši in zmogljnejši v prid mlajšim in manj sposobnim. Nad 40.000 pritožb na Drž. svet je prinesla sama kategorizacija. Mesce je bilo treba čakati upokojencem, leta vdovam na pokojnino. Invalidi, ki so prehlivali svojo kri za domovino, umirajo gladi in bede. Pasivni kraji čakajo na državno podporo. Prejšnji režim ni imel denarja v take svrhe, dasiravno ga ni nikdar primanjkovalo v »partijske« namene. Če pa so vendar dali državno pomoč kakemu kraju, so protežirali lastne pristaše; drugi so lahko gledali skozi prste. Tako nova vlada ne sme postopati. Pred zakonom morajo biti vsi državljani enaki; merilo pri podpori more biti le potreba, ne pa partija. Ako bi nova vlada posnemala v tem oziru P.-P. metode, bo izgubila pravtako zaupanje naroda, predno bi mogla pripraviti teren za revizijsko ustavo.

Pod starim režimom so vladale tudi v drugem oziru čudne razmere. V diplomaciji, vojski, v ministrstvih, v državnih bankah, v različnih državnih komisijah in sl. so bili Slovenci in Hrvati do zdaj pravtako bele vrane, kakor svoj čas na Dunaju ali v Budapešti. Vsa višja in bolje plačana mesta so bila v rokah Srbijancev. Tudi ta praksa se mora ukiniti. Baš v teh korporacijah je vse polno nekvalificiranih moči, ki jih ne bo težko nadomestiti s kvalificiranimi prečani. Tudi tu naj pride v veljavo zakon in enakopravnost.

Mnogobrojne so naloge, ki čakajo novo vlado, a hvaležne so. Izboljšanje uprave in pobijanje korupcije bo prineslo brez dvoma tudi bolj pomirljivo stališče med stranke glede revizijske ustave. Ko bosta uvidela Slovenec in Hrvat, da sta res povsem enakopravna Srbu, bodo postale tudi pretirane Radićeve zahteve brezpredmetne. To pa bi imelo za posledico popoln poraz P.-P. politike. Radikalna stranka bi bila prisiljena opustiti Pašiča. Vemo, da je že danes večina radikalnega kluba za politiko g. Jovanovića. Ta pa še omahuje. Ali iz strahu pred Pašićem ali iz drugega vzroka, kdo ve to? Toliko pa je gotovo, da stari lev ne bo mogel več praskati, ako mu ne izbrusi krempljev kak — Radić, česar pa ni verjeti.

Pribičevićeve trinaest apostolov stoji na samem. Vsa njihova prerokovanja se razblinjajo v nič. Njihovo časopisje si izmišlja dnevno umore in upore, falzificira govore in izjave, podžiga šovinizem, natolcuje, podtika in draži maso. Brez uspeha. Ljudstvo se naseda več samostalnim demokratom ter se veseli svobode, ki je pod prejšnjim režimom ni imelo.

Ta opozicija ni nevarna in ne zahteva postopanja z zakonom o zaščiti države. Vlada ima boljše in učinkovitejše sredstvo, da prisili »Reč«, »Jutro«, »Narod« i. dr. do lojalnejše pisave. Svoj čas je dr. Žerjav kot minister za soc. politiko, naložil v Slavenski banki denar za zavarovanje delavcev. S tem denarjem dela banka ogromne dobičke

in plačuje deficit omenjenih listov. Bi ne bilo umestno, če bi vlada nakazala ta denar kakim drugi banki, da ne bodo mogli Pribičevićeve listi na tak cenen način hujskati ljudstva? Mislimo, da bi zadostovala že grožnja sama; kajti pri žepu so gg. samoostalci silno občutljivi. Poskusite!

Odprl srce, odprl roke!

Strahovita nesreča, ki je zadela bedno prebivalstvo loškega in polhograškega hrubovja mora vzbuditi sočutje vsakega človeka. Na žalost pa se opaža, da dejanska pomoč poplavlencem niti zdaleka ne odgovarja časopisnemu hrupu in nujni potrebi. O kaki vsenarodni skupni akciji za velikopotezno in brzo podporo ni duha ne sluha. Pričakovali bi, da se bodo oni činitelji, ki nosijo v javnem življenju vedno prvi zvonec, vsaj pri tej grozni nesreči spomnili svoje dolžnosti in podvzeli v od pomoč silni bedi ponesrečenec akcijo v najširšem obsegu. Ostalo pa je le pri pozivu g. dr. Baltiča v dnevnikih, a resno se za to nikdo ne zgame. Pričnite vendar takoj z delom in ljudstvo, ki ob takih prilikah ne šteti s podporo, se bo gotovo radevolje odzvalo! Krajevni odbor v Skofji Loki sam tej ogromni nalogi ne bo kos. Vlada sama tudi ne bo mogla takoj popraviti vse škode, ker nima predvidenih tako ogromnih vsot v budžetu. Tu mora poprijeti za delo ves narod in to takoj.

Za to akcijo bi se moral nemudoma osnovati osrednji odbor v Ljubljani, ki naj ga z vso silo podpro vse stranke in vse organizacije, brez razlike tendence in naziranja. Saj gre za naše lastne nesrečne brate.

Cerkvena oblast naj bi odredila po vseh župnih cerkvah v Sloveniji po službi božji javna darovanja za ponesrečence in opozorila s priznice ljudstvo na nujno potrebo podpore.

Ostale prosvetne in kulturne organizacije pa naj prirede po vseh mestih in trgih Slovenije evetične dneve, javne zbirke in prireditve v prid ponesrečencem. Slično naj bi tudi legitimirani nabiralci krajevnih akcijskih odborov pobirali od hiše do hiše darove, zlasti obleko, perilo itd. Imovitejši sloji naj bi pri tej priliki nekoliko globlje segli v žep.

Vreme je moko in hladno, zima je pred vrati, nesrečneži pa so brez strehe in obleke. Odlasjanje bi bilo zločin. Vsi darovi, nabrani po cerkvah in po krajevnih akcijskih odborih, naj bi se stekali v roke centralnega akcijskega odbora, ki naj prevzame vodstvo podpore akcije.

Vlada pa naj da na razpolago izdatno število vojaštva, da se z njegovo pomočjo odpravijo najtežje zapreke v ponesrečenih krajih in započne s tehnično obnovo vsaj za prvo silo. Pijonirsko moštvo bi lahko v kratkem času popravilo pota in ceste ter postavilo zasilne barake. Vojaščina sama pač ne bo trpela nikake škode, če zamenja par tednov vojašnice in vežbališča s plodnosnim delom v prid bednim ponesrečencem. Saj se je itak že preveč zamudilo. Tudi »Reč« križ« naj bi se nekoliko zganil.

Morda bi bilo umestno, če bi podvzeli ustanovitev in vodstvo centralne akcije šefi oblastnih uprav dogovorno s škofijskimi ordinarijati in zastopniki dobrodelnih in kulturnih organizacij ne glede na strankarsko pripadnost.

Zadeva mora v velikopotezni tir in neodpušljiv greh bi zagrešili vsi, ki so v to poklicani, pa se doslej ne zgamejo. Vsaj sedaj naj bi se vendar pričelo, ko je že zadnji čas.

Pri tem naj se pa ne pozabi tudi na ponesrečence šentjanskega premo-govnika, katerih zapuščeni svojci istotako zaslužijo vso našo pozornost in pomoč.

7. in 8. septembra glavni zbor narodno-socialistične mladine v Mariboru.

Demokracija in fašizem.

Osnovna misel demokracije je samoodloba ljudstva, to je večine državljanov ob neomejenem spoštovanju osebne svobode in svobode izražanja prepričanja z besedo in pisanjem. To načelo prave demokracije je v resnici temelj moderne kulture, za kar je evropsko ljudstvo stoletja prelovalo svojo kri v boju z aristokratsko oligarhijo, ki je do svetovne vojne v centralnih evropskih državah predstavljala inkarnacijo reakcionarnosti. Ako je bila novodobna demokracija zanikanje evropske reakcije, je bila na drugi strani tudi aristokratska oligarhija v enaki meri zanikanje demokracije in vseh njenih idej.

Med obema je bilo tako globoko nasprotje, da ga človeški razum ni mogel premostiti: nobena srednja struja, ki bi delala most sprave in poravnave med vodilnimi idejami demokracije in oligarhije se ni mogla uveljaviti v teh bojih — in tako je moralo priti do rešitve z mečem.

Demokracija si je priborila svojo prvo zmago sicer že v francoski revoluciji, toda končno in popolno zmago je prinesla demokraciji idejam svetovne vojne, v kateri je bila reakcija popolnoma porazena. Ko se je svetovna vojna nagibala h koncu, je zagledala beli dan zgodovinska Wilsonova spomenica, ki je točen izraz vojnih ciljev svetovne demokracije.

Teh dejstev ne smemo prezreti, ko motrimo posamezne dogodke sedanje dobe in pri tem nas ne smejo motiti niti posamezni izrodki demokracije, kakor je n. pr. boljšeštvu z diktaturo proletarijata, niti obupni poskusni kapitalistične reakcije, ki si je naredila krinko meščanske demokracije, da se kot kapitalistična oligarhija polasti zopet politične moči nad večino delovnih državljanov s tem, da izrablja v to svrhu državno in narodnostno idejo in ustanavlja bojne organizacije, kakor je fašizem in orjunaštvo, s katerimi hoče terorizirati večino ljudstva, ki se je navzelo socialističnih idej, ki so le zadnje logične posledice prave demokracije.

V Italiji se je kapitalistični reakciji po spretnih manevrih s fašizmom posrečilo izvojevati nadvlado nad ogromno večino delovnega ljudstva, v Jugoslaviji zasleduje kapitalistična reakcija isti cilj z orjunaštvom.

Fašizem v Italiji pomeni boj kapitalističnega meščanstva z oboroženo silo proti italijanski demokraciji. Nastopal pa je fašizem v imenu države in naroda izrabljajoč državno in narodno idejo v svoje reakcionarne namene, ki pa so ostali večini italijanske demokracije prikriti doleži, dokler ni prišel tisti odločilni trenutek, ko je fašizem udaril po italijanski demokraciji in z nasiljem potlačil njeno prava ter zavladal v imenu reakcionarne kapitalistične oligarhije, dočim so nastop reakcije na Češkem, kjer se je pojavil skoraj istočasno kakor v Jugoslaviji, pravočasno spoznali in ga onemogočili.

Tri dejstva so za nastop fašizma veleznačilna. Prvič, da je fašizem nastopil kot državna in narodnostna organizacija

proti ekstremnim strujam demokracije (komunistom) s tem, da jih je proglasil za protidržavne in protinardne elemente, sebe pa za neoporečne predstavnike državne in narodnostne ideje. Drugič, da je prišlo v Italiji do tega, da sta se država in narod, ko je fašistovska organizacija začela rasti, začela istovetiti s fašizmom in s tem zapeljala marksiterga demokrata, da je s fašizmom simpatiziral, če ga že ni dejansko podpiral. Tretjič, da je fašizem v Italiji revolucionarnim putem z nasiljem vrgel demokracijski parlament, se polastil vlade v državi in izvedel volitve pod silnim fašistovskim terorjem. Nasilja, ki jih je fašizem uganjal nad slovenskim in hrvaškim prebivalstvom v Italiji ter ptoši posameznim demokracijskim voditeljem, so bile le orožne vaje fašizma za odločilno bitko, ki se je vršila o priliki generalnega fašistovskega naskoka na rimski parlament.

V vseh fazah fašistovskega nastopa pa se vleče kakor rdeča nit — nasilje manjšine nad večino državljanov. In sicer je bilo to oboroženo nasilje proti večini miroljubnih državljanov zaradi drugačnega političnega in kulturnega prepričanja. Tako se je fašizem razkrinkal kot kapitalistična reakcija najgrše vrste, katere politične metode temelje na jezuitizmu: namen posvečuje sredstva.

Fašizem, ki nastopa v imenu narodne demokracije, je zasledil demokracijskih načel, ki smo jih uvodoma navedli.

Zalosten izhod tega fašizma je jugoslovansko orjunaštvo, ki se je porodilo v takozvani jugoslovanski demokraciji in čigar miselnost smo v zadnjih časih imeli priko dobrega spoznati.

Ljudi pri nas v Jugoslaviji nastopa orjunaštvo kot državno in narodnostno organizacija proti drugomislečim državljanom, se proglašajo za edino neoporečne predstavnike jugoslovanske države in nacionalne misli in se istovetijo z državo in narodom in končno kaže iste namene, da se kot manjšina z nasiljem polasti državne moči ter zavladajo nad večino državljanov, jim diktirajo svoje volje in svoje naziranje o načinu notranje ureditve naše države.

Orjunaštvo je nastopalo pod zaščito svojih duševnih očetov: Pribečević-Zerjavanja nenkrat nasilno proti komunistom in klerikalcem, da si pridobi splošnih simpatij med nacionalističnimi državljanji, toda njen boj je v jedru naperjen proti demokraciji vobče, ker je samo reakcionaren izrodek naše kapitalistične demokracije. Le politični zrelosti našega ljudstva je pripisovali, da pri nas kapitalistična reakcija z orjunaštvom ni dosegla svojega namena, kakor ga ni dosegla na Češkem.

Zmagal je zdrav politični instinkt našega ljudstva, ki je v svojem demokracijskem čustvenju odklonilo orjunaštvo ter njegove reakcionarne cilje in metode. Orjunaštvo je razkrinkano kot kapitalistična reakcija — zato bo vsak demokracijski Jugosloven — nasprotnik orjunaštva.

Hrvata. Tako je došlo do rasejpa, a kod tog rasejpa vlast je više puta nepravedno favorizirala jugoslovanske sokole na štetu hrvatskih (prijaznom na podobiu imovine itd.). Sve je to ostavilo klica ogorčenja ili, ako hoćete, i mržnje, koja je što dalje to jače bila goje-na centralističkom i hegemonističkom političkom Beogradu. Dodajte tome frankovački mentaliteti znamenitog dijela zagrebačkog građanstva, njegovu tradicionalnu mržnju protiv Srba (Vlahu) i Beograda, pa ćete razumjeti i mržnju prema jugoslovanskom sokolstvu.

Sedanja vlada imala bi biti vlada sporazuma. Mjesto da odlučujući faktori u hrvatskome Sokolu porade da dodje i u sokolstvu do sporazuma ili bar da dodje do nekog primirja, oni, gonjeni od svojih masa, nijesu u tom pogledu ništa učinili. Prije sjeća čak je »Hrvat«, organ »Hrvatske zajednice«, koja se hvati, da je predstavnik hrvatske inteligencije, nedostojno huckao protiv jugoslovanskog sokola ne smogavši ni toliko kulturne tolerancije, da bar mukom prijedje preko manifestacije jedne — recimo, prem nije, njemu protivne — ideje. Dakako da neodgovorne elemente ulice nije trebalo dugo huckati; oni su jedva čekali čas, da iskale svoju protusrpsku mržnju i svoje rušilačke instinkte. »Hrvat« i radićevići sad se odriču tih elemenata i njihovih zlodjela, ali to ne može izbrišati činjenicu, da su ih baš oni podražili.

Ne može se reći, da zagrebačko građanstvo odobrava u svojoj većini te nekulturne ispade frankovačkih elemenata. Čak i ono, koje je protivno jugoslovenstvu, osuđuje ih, ali je ne-

moćno protiv terora tih elemenata. Koli-ko imade u Zagrebu kućevlasnika Jugoslovena, koji se ipak nijesu usudili izvjesti jugoslovensku zastavu, jer su se bojali, da im frankoveci razbiju prozore! (To ipak ne ispričava g. dr. Antu Pavelića, predsjednika zagrebačke organizacije demokratske stranke, da je svoju kuću ostavio bez zastave. No, takvi su ti demokratski patriote, koji za jugoslovenstvu noću riskirati ni par razbijenih prozora!)

Jugoslovenski sokoli zato neka ne budu uvredjeni radi takvog dočeka Zagreba. Oni mogu biti ogorčeni, ali neka prije svega uvažavaju, kako rekostmo, da je taj doček djelomice plod dosadanje Pašić-Pribečevićeve politike, a dijelom plod frankovačkog raspoloženja jednog dijela Zagrepcama. Prvi uzrok, t. j. politika, za sada je prestao; drugi uzrok ne da se tako lako odstraniti, jer tu treba polakom sistematskog odgoja, koji je, dakako, to lakši, što ga se bolje može potkrijepiti primjerima iz dobre politike. Dosada, dakako, tih primjera nije bilo.

Drugovi narodni socialiste, koji su iz Slovenije došli ovamo u Zagreb na slet, mogli se eto na svoje oči uvjeriti, kako je težak položaj nas narodnih socialistu ovdje u Zagrebu. Teško nam je, jer smo Jugosloveni, teško jer smo socialisti, a ovaj milieu teško da razumije ma i samo jedno od toga, a kamo li oboje. No to nas, dakako, ne plaši i ne prijedje da ustrajemo i dalje na svome djelu osvjedočeni, da će i za Zagreb doći vrijeme, kad će u njemu triumfirati narodno-socialistička ideja.

Narodni socialisti.

Politični pregled.

Delovanje vlade.

Po odhodu poslanecv iz Beograda se je vlada vrgla na delo. Čakalo jo je nagromadenih vse polno nužnih opravil. Ker je dosti nedostatkov od prejšnjega režima, ki morajo biti najpoprej odpravljeni, ako hoćemo, da bo državni aparat deloval v smislu in smereh novih ministrov, je vlada predvsem pričela popravljati stare grehe. Poleg tega ima posla s tekočimi zadevami in s pripravami za zasedanje parlamenta ter z raznimi intrigami podkupljenih in nepodkupljenih rovarjev, ki hoćejo z zlaganimi alarmantnimi vestmi begati ljudstvo, delati v državi nered, sejati nezadovoljstvo in nezupanje ter s tem zrušiti vlado, da bi prišli na krmilo zopet oni, ki se jih je ljudstvo komaj iznebilo. — Zato je umevno, da je delovanje vlade težavno in iz teh razlogov njeno stališče težko. Marsikak minister bi omagal, če ga ne bi bodrilo zaupanje krove in ljudstva, kakor tudi prepričanje, da bo v kratkem bolje.

Vlada je trdna.

Kralj je vzel poročilo vlade na znanje. Z vsem delovanjem, razvojem in nastalo situacijo je zadovoljen kralj in ljudstvo. Zato je vlada trdna in bo še trdnjša. Mi smo pozdravili to vlado, dasi nismo računali ž njo. Pozdravili smo jo pa iz razloga, ker smo si bili na jasnem, da je ta vlada pravzaprav predhodnica one vlade, ki smo jo pričakovali. Danes je tudi jasno, da drugače biti ni moglo, jasno je pa tudi, da se vlada od dne do dne krepi in da se bo v prav kratkem času tako okrepila in pri tem preosnovala, da bo izvedla vse, kar si je in kar sil bo stavila na svoj delovni program. Vse to mi trdno verujemo. To priznavamo javno, ker hoćemo v tem utrditi tudi naše slovensko ljudstvo, ki ga državni grobokopi begajo in skušajo izrabiti v svoje temne namene. Pred vsem imamo kot grobokope v mislih naše demokratske ča-

sopisje in njihove lastnike, ki hoćejo brezvestno uničiti celo državo, ako ne bi mogli zadostiti svojim strastem po samovladu ter s tem priti do državne blagajne in raznih korit.

Naše ljudstvo poučiti, to je sedaj prva in glavna dolžnost vsakega poštenega in iskrenega državljana. Povedati moramo ljudem, da je vlada, ki jo lahko nazivljemo rešiteljico naše domovine, trdna in bo še trdnjša, ker ima dovolj močno zaslombo v bratih Srbih. Tudi oni so za to, da se naj združi k delu za vpostavitve naše moćene stavbe vse, kar pošteno misli. In to se bo tudi zgodilo. Ostala bo ob strani samo dvajsetletica starih grešnikov — korupcionistov in znacionaliziranih židovskih pijavk. In prav zato je sedanja naša vlada trdna.

Kako je z radikali?

Večina radikalskih listov je pričela nadvse simpatično pisati za skupno delovanje v svrhu konsolidacije države, v dosego resničnega bratskega sporazuma. Pa tudi velika večina treznih radikalov si je že osvobodila te misli. Zato nazivljajo že Davidovićevo vlado — bazo za bratski sporazum.

Mi smo bili tako trdno prepričani, da se bo to zgodilo, kakor smo prepri-

čani, da vsakega lopova enkrat zadene kazen. O tem se vsakdo lahko prepriča, ako pregleda leto dni nazaj naš list, kjer smo gg. Ljubo Jovanovića in Davidovića označevali kot dve svetli zvezdi. G. Davidović je že na pozorišču, g. Jovanović pa tudi prihaja.

Dasi smo socialistična stranka, pozdravljamo ta preokret, ker bo edino na ta način prišlo do veljave tudi naše delovno ljudstvo. Red in pravica bo odstranila vso nevoljo in skepsu, s katero je ljudstvo zrlu v bodočnost. Socialistična misel se bo okrepila in naše delo bo olajšano. Zato samo pozdravljamo preokret v radikalnih vrstah.

Dr. Beneš in dr. Marinković se sestane.

V vladnih krogih se govori, da se prihodnje dni sestane v Zagrebu, oziroma v Beogradu čehoslovaški in naš zunanji minister.

Trgovinska pogajanja z Avstrijo.

Trgovinska pogajanja z Avstrijo so na vidiku. Komisija je sestavljena. Načeljuje ji g. dr. Ploj. V komisiji sta tudi zastopnika Hrvatske in Slovenije.

Napad na našega vojaškega atašaja v Sofiji.

17. t. m. je bil v Sofiji že zopet napaden naš vojaški ataše, g. Milković. Napadalec je oddal nanj tri strele, ki pa k sreči niso zadeli. — Naša vlada bo energično pozvala Bolgarijo na odgovor.

Vlada za uradništvo.

Iz povsem verodostojnega vira zveemo, da bo vlada tekom mesca izplačala državnim uslužbencem razliko njihovih prejemkov v smislu uradniškega zakona, to je zaostanek od 1. oktobra 1923 do 1. maja 1924. S tem bo popravila krivico starega režima. — To je najboljši odgovor »Jutra«, ki dnevno kriči, da sedanja vlada vara uradništvo.

Nova velika župana v Sloveniji.

Kralj je podpisal ukaz o imenovanju g. dr. Teodorja Šporna za velikega župana v ljubljanski in g. dr. Miroslava Ploja v mariborski oblasti. Nova vlada je s tem imenovanjem pokazala svojo objektivnost, kar je vzelo prebivalstvo Slovenije z zadoščenjem v vednost. — Seveda moramo zopet beležiti blamažo »Jutra« in neizogibnega »Naroda«, ki sta kričala do zadnjega hipa, da vlada teh imenovanj ne bo mogla izvesti.

Zerjavova stranka se krha.

Dr. V. Kukovec bere dr. Zerjavu levite v »Narodnem dnevniku«, kjer povdarja kako se delati ne sme in kako se mora delati. Mož ima do sedanje vlade čisto drugačne nazore kakor dr. Zerjav. To znači, da se Zerjavove vrste zelo redčijo in da mu celo vodilni pristaji obračajo hrbet!

Vojaško diktaturo

napoveduje »Slov. Narod«. — Pač bi bila dobra v toliko, da bi ukrotila razgrajne okoli »Naroda« in »Jutra«. Pa bo to tudi brez nje opravil g. Nastav Petrovič!

Po drugih državah.

LONDONSKA KONFERENCA KONČANA.

V Londonu se je ta teden zaključilo veliko delo, ki je znak najnovejše dobe v Evropi, sad delavske politike, ki je bila spočeta v Angliji in ki se z naglico razširja po vsem kontinentu. V Londonu je bil podpisan akt, ki je šele prava garancija za evropski mir, in ta akt je delo zastopnikov prvih delavskih vlad Francije in Anglije — Herriota in Mac Donalda.

Brezdvomno je, da bo ta zmaga usodno in porazno delovala na vse one ljudi v Evropi, pri katerih so se doslej podile v glavah še reakcionarne misli in snovali taki načrti. Vsi ti ljudje so ubiti, zunje ni več prostora. Na njihovo mesto bodo stopili novi državniki. Ponekod so že na vladi, ponekod prihajajo. Za Evropo nastaja nova doba, doba prenovitve.

Veliko se je pisalo o tem delu v Londonu, ali vendar mnogi ne vedo, kakšen namen je imelo. Zato podamo v

Poslije sokolskog sleta.

Zagreb, dne 17. avgusta 1924.

Jugoslovenski sokoli dočekani su u Zagrebu kao da su neprijatelji Zagreba i hrvatstva. Mi, koji znamo, da Sokol ne može uopće biti neprijatelj Slavenu, a da Jugosloven ne može biti neprijatelj nijednome plemenu našega naroda, jer bi to značilo, da je neprijatelj samom sebi — mi ne trebamo opovrgavati tu predrasudu velikog dijela zagrebačkog građanstva. Ali moramo se pitati, odakle taj neprijateljski stav

Zagrepcana prema jugoslovenskome sokolstvu?

U jugoslovenskome sokolu — ovdje kod nas u Hrvatskoj — prevladavali su neko vrijeme Srbi i oni Hrvati, koji su pristajali uz Pribečevića. Kao što Srbi nijesu bili iskreni Jugosloveni u politici, tako nijesu bili ni u Sokolstvu. To ne vrijedi, dakako za sve, ali za neke izvjesne, koji su bili baš najbučniji. Takvi su bili i Pribečevićevi Hrvati, koji su i tu forsirali s jugoslovenstvom ne računajući s razvojem i s osjetljivošću

Kaj je socijalizem?

(Iz dr. M. Rostoharjeve knjige »Socijalizem«.)

Glede razdelitve družabnega dobička dela je treba ločiti dve dobi razvoja socijalistične družbe. V prvi dobi nastala komunistična družba ima na sebi še v vsakem oziru, ekonomičnem in npravnem, znake stare družbe. Vsak producent dobi po odbitkih točno nazaj, kar daje družbi. Kar ji je dal, je njegova individualna količina dela, kar je prispeval k skupnemu delu na določen delovni dan, to je njegov delež na skupnem delu. Zato dobi od družbe nazaj, da je prispeval (po odbitku njegovega za skupne fonde nujnega dela) toliko in toliko dela, in po tem nazaj, prejme iz skupnega skladišča toliko potrebnih sredstev, kolikor jih odgovarja njegovemu delu. Isto količino dela, ki ga je dal družbi, dobi zopet v drugi obliki nazaj.¹⁶

Tu vlada isti princip, ki uravnava izmenjavo blaga, v kolikor je izmenjava ekvivalentna. Kar se tiče razdelitve konsumnih sredstev med posameznike, vlada princip kakor pri izmenjavi ekvivalentov blaga, ista količina dela v eni obliki se zamenjuje za enako količino dela v drugi obliki.¹⁷ Pravo je v tej fazi bistveno še vedno meščansko pravo. Ravnopravnost se ne more vladati.

Marksizem zahteva enakopravnost vseh ljudi, ki jo doseže socijalizem, odstranitev vseh razrednih razlik; vsi morajo biti enako delavci in le po meri svojega dela naj prejema deleže dobička družabne produkcije.

V prvi fazi bodoče socijalistične družbe je pravo producentov sorazmerno z njihovim delom. Enakost je v tem, da se meri po enakem merilu, namreč po delu. Da more delo biti merilo, ga mora določati bodisi njegovo trajanje (delovni čas), bodisi njegova inten-

zivnost, sicer preneha biti merilo. To enako pravo je neenako pravo za neenako delo. Ne sme se priznavati razlike slojev; kajti ta kakor oni je samo delavec; priznavajo pa se neenake individualne nadarjenosti in s tem tudi neenaka sposobnost kot prirojeni privilegiji (predpravice).

Zato je pravo že po svoji vsebini kot pravo neenakosti.¹⁸ Engels pravi: »Prava vsebina zahteva proletarske enakosti je zahteva odstranjenja razredov. Vsaka zahteva enakosti, ki se dviga nad to, mora izveneti v nemožnost.« To zahteva izvaja marksizem iz teorije o nadvednosti, po kateri je delo edina vrednote tvoreča podlaga, ali z drugimi besedami: po kateri ima blago samo toliko menične vrednote, kolikor skupnega dela vsebuje (kakor se je v bistvu izrazil že Ricardo).¹⁹

V višji fazi komunistične družbe, ko je podjarminoče podrejanje individuov pod delitve dela in s tem obenem nasprotje med duševnim in telesnim delom prenehalo, ko je postalo delo nele, sredstvo za življenje, ampak je samo postalo prva življenjska potreba, in ko so po vsestranskem razvoju individuov vzrastle tudi produktivne sile in so postali viri družabnega bogastva izdatnejši — šele tedaj se more prekoračiti ozki horizont meščanskega prava in družba more pisati na svoje prapore: »Vsak po svojih sposobnostih (delaj), vsakemu po njegovih potrebah.«²⁰

Razen te prvotne, umerjene zahteve enakosti (brezrazredne) se uveljavlja v marksizmu tudi zahteva enakosti v izrednem pojmovanju, ki ne priznava razlike pravice in dolžnosti. V tem smislu

¹⁶ Marx, Zur Kritik des sozialdem. Parteiprogramms. Neue Zeit 1870/91, str. 2, § 567.

¹⁷ Dührings Umwälzung der Wissenschaft, § 96.

¹⁸ N. B. Delo je res vrednote tvoreči činitelj, toda ne edin; poleg tega vnanjega ali objektivnega činitelja je tudi notranji činitelj (individualne) potrebe in koristi produkta.

¹⁹ Marx, Zur Kritik des sozialdem. Parteipr., str. 17.

socijalnodemokracijske enakosti stavi to zahtevo že Gothaški soc. demokracijski program, ki je zahteval »odstranitev vsake socialne in politične neenakosti.« in v erfurtskem programu se glasi odstavek, da se socijalno demokracijska stranka bojuje za odstranitev vsakega razrednega gospostva in razredov samih ter za enake pravice in enake dolžnosti vseh brez razlike spola in rodu. Tudi tolmači marksizma, n. pr. Bebel²¹ in Kautsky²² zahtevajo enakost življenjskih pogojev za vse. Po Liebknechtu mora vladati v socijalistični družbi popolna enakopravnost, ki je edina meja svobode.²³ S tem ni mišljena le politična svoboda in enakost ali enakost pred zakonom.

Ze Fr. Paulsen je izrazil domnevo, da mora socijalizem prav za prav nastopiti ne kot stranka enakosti, ampak kot stranka pravičnosti, ne kot stranka varljive demokracije, ampak kot stranka npravne in razumne aristokracije.²⁴

Cathrein meni, da je ta Paulsenova zahteva nepriznanje najnotranjega bistva socijalizma kot delavske stranke, kot stranke četrtga proletarijata.²⁵

Pravo producenta je sorazmerno z njegovimi delodajatvami; enakost je v tem, da se meri po enakem merilu, namreč po delu. Da more delo biti merilo, mora biti natanko določeno i po svoji količini i po intenzivnosti. To enako pravo je neenako pravo za neenako delo; ne dopušča sicer nobenih razrednih razlik, kajti vsakdo je samo delavec; toda molče se dopušča neenakost nadarjenosti in zavoljo tega tudi neenakost sposobnosti kot prirojeni privilegiji. To je torej pravo neenakosti po svoji vsebini, kakor je vsako pravo.

²¹ Bebel, Die Frau, 18. izd., str. 265.

²² Das Erfurter Programm n. s. Theilen erläutert. 3. izd. 1892, str. 100.

²³ Volksblatt, Berlin 1890, št. 253. (N. B. Očitno tudi enakost prejemkov t. j. užikov?)

²⁴ Paulsen, System der Ethik II, 406.

²⁵ Cathrein, Socialismus. 1898.

kratkih obrisih vse naloge, ki jih je rešila konferenca.

Po svetovnem miru, ki je ostal samo na papirju, je obstalo vse gospodarsko delo v Evropi in medsebojni stiki posameznih držav so ostali tam, kjer jih je pustila vojna. To pa zato, ker ni bilo predpogojev, da bi se bili mirovni pogoji izvršili. Največja bremena je pri mirovni konferenci prejela Nemčija — plačilo vojne odškodnine raznim državam. Teh pogojev Nemčija ni mogla izpolnjevati. Saj je bila po vojni tudi popolnoma ubožana, treba je bilo obnoviti in zato tudi potrebnih sredstev. Države upnice so to nekaj časa gledale od strani, potem pa so pričele godrnjati. In tako je prišlo do raznih pritiskov, katerim se je Nemčija upirala, še poleg tega predrzno. Tako je prišlo do zasedbe Porurja in raznih mest od strani Francozov. Svetovni mir je bil resno ogrožen. Vprašanje nove vojne je bilo že tako blizu, da si niti misliti ne moremo, ker tako ni moglo več ostati. Povsod se je to čutilo, najbolj pa v Angliji, Ameriki in Franciji, kjer je rasla brezposelnost, ki je žrla velikanske vsote za izplačevanje podpor. Dohodkov pa od nikoder. V Ameriki je težalo nakopičeno zlato mrtvo.

Najhujše je pritiskala Francija in pod prejšnjim režimom bi bila postala Nemčija pozorišče najhujših dogodkov. Temu se je upirala Anglija pa tudi Ameriki ni bilo vseeno, kako in kaj se zgodi. Angleško delavstvo je zato vzelo v svoje roke vlado in Mac Donald si je izdelal načrte. Do vladnega prekreta je hitro prišlo tudi v Franciji. Tudi tam je levica zmagala in postavila na čelo delavske vlade Herriota, ki je isti mož kot Mac Donald.

Veliko truda in boja sta imela ta dva državnika, da sta pomirila duhove doma ter si ugledala pot za svoje načrte. Veliko sta žrtvovala, veliko je žrtvoval zlasti francoski narod, pa tudi Angleži.

Londonska konferenca je opravila tedaj to delo, da je predpisala brezposelnosti načrt, po katerem naj se započne in vrši novo delo v Evropi. Določila je, kaj morajo popustiti upniki, česa se morajo držati dolžniki. Pokazala je dol-

nikom pota in dala sredstva, da lahko izpolnijo svoje obveznosti. — Porurje bo izpraznjeno, Nemčija bo dobila posojilo ter bo plačevala dolgove.

Koncem preteklega tedna so se pričele razširjati vesti o neuspehu konference, katerih pa nismo niti hoteli beležiti. Prepričani smo bili, da bodo državni poskusili vse, samo da bo konec uspešen. Značilno je bilo to, da so zlasti listi prejšnjega našega režima te vesti z naslodo ponatiskovali. Njihovo veselje je bilo zastoj! Konferenca je končala in zaključila častno delo in prinesla — mir evropskim narodom. Angleško, francosko in nemško delavstvo je to hotelo!

S tem pa nastaja za vse narode nova doba, doba nove orientacije, ki je tudi v naši državi že na pohodu.

Reakcionarci so odšli s pozorišča.

RUSIJA.

Z največjim zanimanjem so sledili dogodkom v Londonu prav gotovo tudi Rusi. Zanje je nastal sedaj povsem nov položaj, ki bo tudi ne malo pripomogel k novim predstoječim svetovnim dogodkom. Na to so Rusi čakali s potrpečljivostjo dolga leta, pa tudi delali in iz boljševiške Rusije napravili novo Rusijo, katere se ostala Evropa nikakor ne bo smela sramovati. Sedaj bo podan dokaz, da je bil strah pred komunistično Rusijo prazen, in da so ravno ti »našemu« komunisti zares mnogo delali in tudi mnogo ustvarili. Tudi Rusija se bo sedaj pokazala, kakšna je, stopila bo v javnost kot enakopravna država v Evropi. S tem pa bodo načeta in tudi urejena razna vprašanja zlasti na Balkanu, kajti evropski mir se je doslej sklepal brez Rusije, ta pa ima tudi svoje zahteve.

ITALIJA.

Truplo socialističnega poslanca Matteottija, ki so ga umorili lastni, so našli 25 km od Rima v gozdu ob cesti. Truplo je bilo le prav slabo zakopano ter je že razpadlo. Sodijo, da je bil mrtvi šele pred kratkim tja prenešen. — V Italiji se veselo ugodnega poteka trgovskih pogajanj z našo državo, ki se zaključujejo pravkar že v ostalih točkah.

Poročila z dežele.

Iz Celja. »Vlada in narodna manjšina«. Pod tem naslovom je prišel »Narodni dnevnik« 6. t. m. objektivni članek, katerega tudi mi lahko podpisemo z obema rokama, vendar je naddemokrat g. Prekoršek začutil potrebo, da se v celjski »Novi dobici« obeh obrege, za kar pa je dobil v »Narodnem dnevniku« dne 13. t. m. tak odgovor, kakor ga je zaslužil. — Z ozirom na to (in še razno drugo) moramo konstatirati mi, narodni socialisti, da je bil ob snovanju narodno-soc. stranke leta 1918 in 1919 med raznimi drugimi demokrati ravno tudi g. Prekoršek eden najhujših nasprotnikov našega gibanja, čeprav bi pravzaprav on, če bi imel svoje lastno prepričanje, spadal na naša vodilna mesta. Naše stremiljenje je šlo in gre še za tem, da v naših vrstah združimo ves ročni in duševni proletarijat ter da na ta način ubijemo internacionalno, katera pomeni pri nas še danes renegatstvo in pod katero se skrivajo še vedno najtemnejši elementi in nemški izrodki. Ze v samem Celju bi n. pr. ne bilo več marsikaterega nemškutarkega trgovca in obrtnika, če jih ne bi bila v svojo sredo sprejela od demokratov propagirana in od nemških mogotcev gmotno vzdrževana — internacionala. Za vzgled si je treba

vzeti le socialistične zastopnike na celjskem magistratu in pa dejstvo, da so vsi Nemci glasovali kompaktno za te začasne socialiste, kateri so si tako priborili deset mandata. Ze davno pred volitvami je bila od Nemcev izdana parola, da mora biti socialisti celjski župan, potem katerega naj bi na magistratu zavladala stara nemškutarja. — Dobro je demokratom povedal »Narodni dnevnik«, ko piše: In vprašali bi dalje »Novo dobo«, kdo pa je tisti, ki je zastopal nemške veleposestnike proti slovenskim kmetom v vprašanju agrarne reforme? Ali ni bil to demokratiški advokat? In kdo je bil tisti, ki je zastopal nemške trgovce proti slovenskemu časopisju? Ali ni bil to demokratiški advokat? In kdo je bil tisti, ki je interveniral pri vladi v korist nemškega podjetnika? Ali ni bil to demokratiški advokat? Tudi je greh, v tem je zlo, da ni nemškutarstva na Sp. Stajerskem še konec. — Dodati bi imeli k temu še marsikaj, a konstatiramo le, da se je g. Rischauer (Stiger) sam pohvalil, da šteje med svoje najboljše odjemalce slovenske pravice; je v gostinjo »zum Mohren« zahaja »vsiočka oblast« z izbrano slovensko (?) družbo; po ulicah in na trgu slišiš dame naših odličnih demokratov izključno le nemško go-

Besede moč.

(Razmotrivanja političnega paglavca.)

Francoz Coné si je izmislil poseben način zdravljenja, ki si je pod imenom conceizem osvojil svet. Način je vrlo prost, saj ni v bistvu nič drugega, kakor umetnost pregovoriti samega sebe. Zjutraj, podnevi in na večer mora bolnik vedno iznova ponavljati besede: »Saj bom ozdravel, ozdravit moram, ker to hočem itd., tako da res ozdravi. Pravijo, da se je conceizem že v neštetih slučajih obnesel in da res pospešuje zdravljenje. Misel pa ni nova. Ze srednjeveški kalabisti so pripisovali besedi čudežno moč. Učili so, da se izpolni človeku vsaka želja, če le hoče. Če bi rad n. pr. hitro obogatel, ti je treba združiti le vse misli na bogastvo tako, da hlepe vse tvoje kosti po bogastvu. Nato pa izpregovori željo v vseh mogočih premenah nekako tako-le: »obogateti hočem hitro, hočem obogateti hitro, obogateti hitro hočem, hitro hočem obogateti« itd. vsaj sto in enkrat! Kdor se ravna po navodilu, obogatit bo gotovo.

Odkar sem se seznanil s kabalistično modrostjo, razumem marsikaj pojavit tudi v politiki, ki si ga prej nisem mogel razložiti. Politik biti pravzaprav ni težka stvar, še manj pa žurnalist. Pa tudi marsikako drugo življenjsko ugan-ko nam razvija srednjeveški conce-

izem. Večkrat sem se čudil nad veliko važno vlogo, ki jo igra pri nas ta ali oni, ki ne spada na odločilno mesto ne po duhovitosti, ne po zmožnostih, ne po izkušnjah, ne po poštenosti in ne po delavnosti. Danes vem, da je — praktičen conceist.

Pa poglejmo si n. pr. naše »Jutro! Od trenutka, ko so se demokrati v Sloveniji »osamosvojili« ter prešli zopet med »državotvorne elemente«, smo čili dan na dan in v najrazličnejših premenah, da ima g. Pašič volilni mandat. Ker pa izhaja »Jutro« žalibog, le po enkrat na dan, teh premen do predzadnje vladne ostavke ni moglo prinesiti sto in enkrat, kakor zahteva kabalistična veda. Zato se želja za enkrat še ni mogla izpolniti. Vrhunec g. Radič pa je omogočil g. Pašiču vsaj poslovno vlado. Od tedaj naprej je permutiralo »Jutro« križem križem stavek, da je g. Pašiču volilni mandat zasiguran. Nisem mogel točno dognati, do katere številke se je že povzpela sigurnost, toda brez dvoma bi bil g. Pašič uspel, če ne bi bil kak drug list, recimo »Slovenec«, v istem času sto in enkrat napisal v različnih permutacijah, da gospod Pašič nima in ne dobi volilnega mandata. S tem je bil unosen »državotvorni element« »Jutro« vihl permutacij. Namera je morala izpodleteti, kajti diametralno nasprotni možnosti ne moreta hkrati uspeti.

Pa sta vendar kazala svoje roge § 13 in 138 ustave, ki govorita o svo-

voriti; gotovi ljudje ne zahajajo na nobeno drugo prireditve kakor v »Union«. Vemo za imena onih, kateri so bili lani »na zloglasnem »Jagabalu« in letos na »maskni reduti«, nismo jih pa videli pri raznih prireditvah v »Narodnem domu«. — Take baže ljudje naj bi najprej svojim pristašem brali levite,

Iz stranke.

Seja osrednjega izvrševalnega odbora NSS. V zadnji »Novi Pravdi« za 31. avgust napovedana seja osred. izvrš. odbora NSS je po sklepu zadnje načelstvene seja preložena. Vrhila se bo 8. septembra dopoldne v Mariboru o priliki kongresa naših mladinskih organizacij. Dne 7. septembra se udeležijo osr. izvrš. odbor prireditve naše mladine, drugi dan dopoldne to seja osr. izvrš. odbora in popoldne izlet. Vse člane osrednjega izvrševalnega odbora opozarjamo na to izpremembo in prosimo, da se seja v Mariboru udeleže prav vsi člani. Posebna vabila bodo pravočasno razposlana.

Shod NSS na Jesenicah. V nedeljo 17. t. m. se je vršil na Jesenicah v dvorani Wergles javen shod naše stranke. Obisk je bil kljub skrajno slabemu vremenu prav dober. Shodu je predsedoval predsednik krajevne organizacije tov. Globočnik. Kot glavni govornik je nastopil strankin podnačelnik tov. R. Juvan, ki je v daljšem govoru razpravjal predvsem o politični situaciji ter poudaril naše stališče do sedanja vlade. Podrobno se je tudi pečal z našo domačo politiko in povdaril stališče narodnih socialistov do nasprotnih strank. Prav obširno je končno govoril o žalostnih razmerah v jeseniški tovarni ter se je odločneje izrekel proti redukciji delavstva. Naše stališče je znano in od tega ne bomo odstopili, da mora imeti v naši domovini najpreje kruha naš domač človek, in šele, ko so vsi naši delavci zadostno preskrbljeni

vaj bi okrcali najprej nje same, šele potem naj dajajo drugim dobre nauke, po katerih se pa sami ne ravnaajo. — To se nam je zdelo potrebno javno pribiti, kako naši demokrati po eni strani vzdržujejo in podpirajo nemškutarstvo in renegatstvo na drugi strani pa propagirajo nacionalni šovinizem.

in za svoje delo pošteno plačani, pridejo v poštev tuji. Pozival je vse ostale organizacije in celokupno delavstvo, da nastopi kot enotna fronta za delavske pravice in je obsodil separatistično akcijo znanega Jerama. Za svoja izvajanja je žel obilo odobravanja. Nato je govorilo še več govornikov, ki so odobraval stališče naše stranke, na kar je tov. predsednik zaključil zborovanje, ki je poteklo popolnoma mirno in v najlepšem redu.

Shod NSS v Zagorju. V nedeljo, 24. t. m. ob 9. uri dopoldne se vrši v Zagorju pri Müllerju javen shod NSS. Na shodu poročila zastopnik načelstva iz Ljubljane. Pozivamo tovariše iz Zagorja in okolice, da se shoda polnoštevilno udeležijo.

Krajevna organizacija NSS v Kranju vabi vse člane in somišljenike na skupen sestanek v soboto 23. t. m. ob 20. uri v prostorih društva »Bratstvo«. — Ker je sestanek važen, je dolžnost slehernega člana, da se ga zanesljivo udeleži. — Odbor.

Maribor. Ze drugič v tem letu je tukajšnja krajevna organizacija spremljala drugo člana k večjemu politiku. Zavrat na jetika nam je ugrabila vraga tovariša strojevodjo I. Gerbera v najlepši mladostni dobi (26 let). 15. t. m. smo ga spremili na mladalsko pokopališče, kjer se je ob odprtem grobu poslovil od blagega tovariša z v srce segajočimi besedami predsednik krajevne organizacije, tov. Zmuderl. — Zvestemu pokojnemu tovarišu ohranimo trajen spomin.

Strokovni vestnik.

Osrednje vodstvo NSSZ ima svojo redno sejo v sredo 27. t. m. ob 8. uri zvečer v tajništvo. Bratje odborniki naj smatrajo to obvestilo kot vabilo in naj pridejo vsi sigurno in točno. — Predsednik.

St. Pavel. V nedeljo 10. t. m. se je vršil pri nas sestanek NSSZ, na katerem je strokovni tajnik, br. Kravos, podal obširno poročilo o delavskem položaju in o položaju NSSZ. Čudili pa se nismo, zakaj nam gre tako slabo, ko smo slišali, kako teptano delavstvo samo podcenjuje strokovne organizacije. Pri nas bi bilo tudi marsikaj drugače, če se ne bi oklepali strokovne organizacije, a ker vemo, da je v enotnosti nastopa moč, smo in bomo ostali organizirani. Je sicer tudi med nami nekaj tekoh, ki organizacije ne priznajo. Posledice bodo nosili sami. Kdor ni z nami, je proti nam. Proti nasprotnikom pa moramo radi samoohrambe nastopiti z vso odločnostjo. V kratkem bomo imeli javen strokovni shod, na katerem se bo razpravljalo o

sedanjen delavskem položaju in sklepato, kako odpopoliti neznosni bedi.

Tržiš. Nad vse žalosten je pogled na tukajšnje delavske razmere. Tukajšnji delavec sploh ne pozna strokovnih organizacij. Kje je delavska zavednost, če je v obratu, ki zaposluje nad 1000 delavcev, komaj 60 organiziranih! Pri vsem tem pa seveda ne manjka tarnanja in stokanja radi izkoriščenja bede. Tako slika nudi ves Tržič z okolice vred. Čas bi že bil, da se delavstvu odpro oči in da se zave pomena strokovnih organizacij. — V Tržiču, ali bolje na Pristavi stoji lepa stavba z napisom: »Dom osovja tvrdke Peter Kozina v Tržiču«. Nemalo se začudi prišel, ko sliši v celi hiši samo blaženi »ohohohoh«. Vsakdo lahko trze, da je podjetje »non plus ultra« narodno, da pa ima skoro vse uradništvo — nemško. V omenjeni hiši stanuje ena sama slovenska uradniška družina, vse drugo je nemško. Naj živi narodnost!

Mladinski vestnik.

Manifestacija v Sp. Šiški.

V petek, 15. t. m. je naša mladina v Sp. Šiški, ki je organizirana v »Bratstvo«, razvila svoj društveni prapor ter pri tej priliki veličastno manifestirala za narodno-socialistično idejo. Na predvečer je priredilo »Bratstvo« bakljado na čast kumicel, gospej Malgajevi, soprogi našega odličnega tovariša Antona Malgaja, tajnika krajevne organizacije NSS v Sp. Šiški in bivšega občinskega svetovnika v mestnem svetu ljubljanskem. Obhod z bakljami, pri katerem sta sodelovala godba z Viha in pevski ok-

let ZJZ in katerega se je udeležilo več sto ljudi, se je vršil po Šiški do »Kucove ulice«, kjer se je kumica z okna zahvalila za prisrčne ovacije.

Naslednji dan ob 8. uri popoldne se je izpred društvenega lokala pri Novaku razvila povorka z godbo ZJZ na čelu in tremi zastavami (»Mladost« s Trnovca, »Bratstvo« iz Litije in NSS z Jesenic) pred občinski dom, kjer je tisočglava množica, ki je polnita trg, prišlečkava razvijala prapora. Brat Poropat, predsednik »Bratstva« v Sp. Šiški, je otvoril slavnost s prisrčnimi pozdravi vsem, zlasti pa kumici prapora. Zahvalil se je vsem, ki so pripomogli do tega, da more »Bratstvo« razviti svoj prapor, posebno pa sestri Coriaryjevi in br. Avguštinu. Orisal je pomen dneva in razložil program »Bratstva«, ki z intenzivnim prosvetnim delom vzgaja delavsko mladino v narodnem in socialističnem duhu.

Kumica je nato razvila prapor in v iskrenih besedah izrazila željo, da naj se zbira pod njim vsa vzgojiteljna delavska mladina v prosvah naroda in človeštva. Nato je pripela na prapor krasen trak v narodnih barvah. Množica je navdušeno vsklikala, godba pa je zazvirala narodno himno.

Prapor je zelo lep, gotovo najlepši med vsemi našimi prapori. Na eni strani je v rdeče polje uvezeno klavirno in pero, na drugi strani pa temna silhueta tovarna, za katero vzhaja sonce. Ta slika je obrobljena z vencem iz trnja in lipove veje. Prapor nosi napis: »Bratstvo« v Sp. Šiški. Drog ima na vrhu posebno klavirno in pero in položen tipov venci. — Brat predsednik je izročil prapor mlademu bratu praporčaku, ki je izpregovoril sledeče krepke besede: »S ponosom sprejemam prapor v svoje varstvo ter se zaklinjam, da ga bom čval kot punčico v svojem očesu. Branil ga bom vsikdar in proti vsakomur, če treba s svojim lastnim življenjem in čval, da bo ostal čist in neomadeževan, kakor je čista ideja narodnega socializma.« Tem besedam je sledilo burno odobravanje. V imenu krajevne organizacije NSS za Sp. Šiško je s primernim govorom pripel na prapor trak predsednik organizacije tov. Koprive. Za načelstvo NSS je nato govoril tov. Juvan in

zaglašal veliki pomen vzgojnega dela med delavsko mladino. Za vzgled je stavil brate Čebe pod vodstvom brata Klofača. Za osrednji izvrševalni odbor JNSM je govoril predsednik br. Brandner, ki se je v svojem govoru spomnil tudi neosvojenega ozemlja. Z velikim navdušenjem je bil sprejet tudi govor br. Krejčija, ki je pozdravil slavje v imenu čehoslovaške narodno-socialistične mladine in brzojavil pozdrav br. Dr. Doboviška v imenu celjske narodno-socialistične mladine. Slavnost je bila nato zaključena. Formiral se je sprevod, v katerem je bilo nad 300 bratov in sester. V sprevodu, kateremu na čelu je šla godba ZJZ, so bile 4 zastave, deputacije naših organizacij z Jesenic, iz Kranja, Dravelj, Zagorja, Litije in Ljubljane. Mnogo deklet je prišlo v narodnih nošah. Sprevod je šel po Gasilski ulici, Kavškovi, Jernejevi, Kolodvorski, Frankopanski, Celovski cesti na Bellevue, kjer se je vršila dobro obiskana vrtna veselica. Pripomniti je treba, da so bile ulice po katerih je pomikal sprevod, v zastavah in da so iz mnogih oken sipali cvetje. »Bratstvo« v Sp. Šiški čestitamo na sijajno uspehi manifestaciji za ideje narodnega socializma.

Vsem organizacijam. (Bratstvo, Mladost) je osrednji izvrševalni odbor JNSM razposlal posebno okrožnico radi glavnega zbora nar. soc. mladine, ki se vrši v dne 7. in 8. septembra v Mariboru. Prosimo, da organizacije navodila strogo vpoštevajo. O glavnem zboru naj se razmotriva na sestankih, ki se naj nemudoma skličejo. Določilo se naj delegati in javijo o. i. p. s ostalimi člani vred, ki se mislijo udeležiti glavnega zbora v Mariboru in to že radi tega, da jim moremo pravočasno dostaviti izkaznice za polovično vožnjo. Po glavnem zboru bo ogledovanje mesta, nato akademija mariborskega »Bratstva«, na koncu pa veselica s plesom. Drugi dan, 8. septembra izlet v okolico, ogledovanje industrijskih naprav in taborenje skautov na Pohorju. Vse naše organizacije naj se vestno pripravljajo, da bo ta naša prva manifestacija ob severni meji čim sijajnejša. — O. i. o. JNSM v Ljubljani.

»Bratstvo« v Zagorju ob Savi priredi društveni sestanek v torek, 26. t. m. ob 7. uri zvečer v svojem društvenem lokalu. Dnevni red: 1. Glavni zbor JNSM v Mariboru. 2. Volitev delegatov. — Dolžnost vsakega člana je, da se tega važnega sestanka zanesljivo udeleži. — Odbor.

Tedenske novice.

Razvite prapora »Bratstva« v Sp. Šiški. — Narodno-socialistična mladina v Sp. Šiški je na praznik, dne 15. t. m. razvila svoj društveni prapor. Natančneje poročilo glej pod rubriko »Mladinski vestnik«. Glavni zbor jugoslovanske narodno-socialistične mladine se vrši v dne 7. in 8. septembra v Mariboru. V smislu sklepa zastavila mladine z dne 4. maja t. l. na podlagi sklepa glavnega zbora v Zagorju jeseni lanskega leta.

Interparlamentarni kongres v Bernu. Dne 22. t. m. se odprl v Bernu interparlamentarni kongres, ki bo trajal do 28. t. m. Na tem kongresu bo zastopala tudi jugoslovanska narodna skupščina. Opaža se, da se sedanja parlamentarna večina in vlada bolj brigata za podobna vprašanja kot prej. Zakaj tudi leta 1922 se je vršil interparlamentarni kongres in sicer na Dunaju, ki je za nas mnogo bližje kot Bern, a naš parlament tam vseeno ni bil zastopan, čeprav bi bilo to tedaj zelo potrebno z ozirom na neopravičene napade na našo državo radi narodnih manjšin. Če bi sedanja vlada kaj takega zagrešila, bi jo »Slov. Narod« kaj takega proklel.

Mednarodni kongres v Pragi. Začetkom tega mesca se je vršil v Pragi kongres rudarjev, na katerem je bilo zastopanih 18 držav s 122 delegati. Važna je izjava belgijskega delegata Deintre-a, ki je bila sprejeta tudi v resoluciji, da se je namreč uređitev internacionalnih minimalnih mese izkazala za nemogočo in da se mora vedel tega prenesti boj za izboljšanje življenjskih razmer na nacionalno podlago. O inšpekcijskem delu v revirjih je poročal čehoslovak Brozik, ki je naglašal, da se dá kultura in civilizacija države meriti le po zakonih za varstvo zdravja in življenja svojih državljanov, kar velja zlasti za rudokope, ki izpostavljajo delavce neprestanim nevarnostim. Tu so potrebne najdaljekosežne odredbe, da se omeji statistika grozovitih smrtnih nezdov. V sami Ameriki je v zadnjih štirih mescih poginilo v rudokopih 933 oseb. V svrhu garancije za izboljšanje varnostnih odredb se morajo uvesti delavske inšpektorji, ki jih voli delavstvo, plačuje pa država. Na kongresu se je tudi ugotovilo, da so kapitalisti povsod v ofenzivi in da se mora delavstvo boriti za to, da si ohrani sedanji delovni čas. Doselej je bil delovni čas podaljšan v Nemčiji in Poljski. Z ozirom na konkurenco zahteva sedaj podaljšanje delovnega časa tudi Avstrija. Ugotovili so tudi, da se je po vojni izselilo iz raznih držav 150.000 rudarjev ter se naselilo v Ameriki.

Otvoritev velesejma v Ljubljani. — 15. t. m. je bil odprt v Ljubljani velesejm. Vlado je zastopal minister za promet g. Sušnik, ki je s primernim nagovorom in zagotovilo, da bo vlada upoštevala težnje in razumevala nedostatke, s katerimi se mora boriti naša industrija ter

tako podpirala to velevažno panogo našega gospodarstva. — Cela prireditev je zares jako lepa in kaže velike uspehe naše industrije in obrti kljub vsem težavam, ki ju ovirajo. Obisk je tudi naravnost velikanski.

Ljubljanska borza. Z letošnjim velesojmom se je v Ljubljani otvorila tudi borza za blago in vrednote. Pozneje se bo pečala tudi z valutami in devizami, ko bo dobila tozadevno dovoljenje. — Otvoritev te institucije je za nadaljnji razvoj našega gospodarstva velikega pomena in jo moramo tudi mi kar najiskrenejše pozdravljati.

Vsesokolski zlet v Zagrebu je končal v nedeljo 17. t. m. nad vse sijajno. Ob tej priliki je prišlo popoldne do neljubih malih incidentov, ki pa celotnega utisa niso prav nič pokvarili. Pričakovati je bilo takih neljubih prask, saj nestrpnost ne manjka. Smo pa mnenja, da se gre preko tega in se ne dela iz spopadov posameznih prenapetih — seperativističnih demonstracij, ki jih ni bilo.

Naši radikali proti demokratom. Radikalsko glosilo za mariborsko oblast »Narodni gospodar« je prinesel 14. t. m. sledečo notico: »Samostojni demokrati na lovu. Samostalna demokratska stranka pošilja svoje ekspozite na deželo, da nagovarjajo podeželske poštarje za vstop v klub demokratskih poštnih uslužbencev. Čudno se nam zdi, da so ti ekspoziti uslužbeni pri poštni direkciji v Ljubljani in da imajo ti toliko časa za politično agitacijo, dočim veliko število poštnih uslužbencev radi pomanjkanja oseba ne more priti na svoj po zakonu pripadajoči dopust. Že par dni se potika po Mariboru neki Janko Tavzes, ki po svoje nagovarja ljudi za vstop v JDS. Tudi v strokovno organizacijo poštnih namočencev boče vpeljati strankarstvo, kar se mu pa gotovo ne bode posrečilo.

Ruski emigranti in pravilnik o zaposlenju inozemskih delavcev. — Gotovo je, da so ruski emigranti živeli v težkem položaju. Dobil so pri nas zavetje in nič nismo imeli proti temu, v kolikor gotovi Wrangleci niso nastopali presamopašno in dokler je bilo pri nas zadosti dela. Sedaj pa primanjkuje dela, brezposelnost narašča, naše delavstvo se odpušča iz domačih obratov in inozemci morajo domov, v kolikor niso neobhodno potrebni. To predpisuje pravilnik za inozemske delavce. Čujemo pa, da ta pravilnik ne velja za ruske emigrante. Priznamo, da je težko poditi ljudi od nas, če ne vedo kam. Ne moremo pa tega pustiti nemar in naše ljudi gledati na cesti. Rusija je velika, dosti je tam za pridnega dela. Dolžnost naše vlade je, da se

Rusom omogoči povratek v Rusijo. Zato je skrajni čas, da naša država že napravi kmalu sporazum z Rusijo in pri tem zaščiti emigrante, ki so pri nas, da se jim brez posledice dovoli povratek v domovino. — S tem bi bilo domačemu delavstvu veliko pomagano. Naši ljudje bi dobili dosti lepih služb, pa tudi dosti lepih in stabilnih stanovanj. Naša vlada se mora resno in nemudoma lotiti tega vprašanja, ker je življenjskega pomena za naše delavstvo. Če naši demokrati kriče, da bi bilo priznanje Rusije izdajalsko delo Radića, je ravno nasprotno resnica že iz tega razloga, ker je vedno ravno nasprotno res, kakor to, kar trdi širokoustno demokratsko časopisje.

NAZNANILO.

Slavnemu občinstvu naznanjam, da točim

prvovrstna blizeljska vina

od najboljših vinogradnikov.

Preskrbljeno je tudi za dobro kuhinjo z gorkimi in mrzlimi jedili.

Za obilen obisk se priporoča **gostilna „pri Novaku“**, v Šp. Šiški, Vodnikova cesta 300

Gospodarstvo.

Koliko je vreden dinar?

	Ta teden	Prejšnji teden
	dinarjev	dinarjev
100 švic. frankov stane	1526—	1525—
100 franc. frankov »	437.5	445—
100 laških lir »	358—	363.5
100 čeških kron »	239—	238—
100 avst. kron »	0.1146	0.114
100 ogrskih kron »	0.11	0.1085
100 bolg. levov »	58.74	59.02
100 dolarjev »	8000—	8040—
100 angl. funtov »	36300—	36400—

Curiška borza,

	20. avg.	13. avg.
	švicarskih frankov	švicarskih frankov
100 dinarjev je stalo	6.55	6.60
100 franc. frankov »	28.80	29.45
100 laških lir »	23.60	23.97
100 čeških kron »	15.95	15.70
100 avst. kron »	0.0075	0.00748
100 ogrskih kron »	0.007	0.007
100 bolg. levov »	3.85	3.87
100 dolarjev »	531—	530.50
100 angl. funtov »	2388—	2405—

Tajinstveni morilec deklet.

(Pravica ponatisa pridržana.)

(Nadaljevanje.)

»Pa vendar ne Harry, celo hvaležna sem ti za tvoje opozorilo. Kako si že preje omenil; da bi se mogla najina poroka že pojutrišnjem vršiti v podružnični cerkvi?«

»Da, srček moj!«
»Že dobro, potem te prosim, da vse potrebno ukreneš, da se že pojutrnjem poročiva. Ali ti je tako prav, Harry?«
Mesto odgovora jo tesno privije k sebi.

»Eliza, kako vprašanje, saj je največja sreča za mene, da boš že v tako kratkem času postala za vedno moja!«
»In potem, Harry, sem si vendarle premislila, da bi bilo najbolje, da se po poroki podava na potovanje. Morda v Italijo, saj lahko celo zimo preživiva v inozemstvu.«

»Vse se bo izvršilo, kakor želiš!«
»Vzklikne Harry, ki se ne malo čudi hipni izpremembi njenih načrtov.
»Oh, kako sem ti hvaležna, dragec, da vse moje želje tako rad izpolniš. — Vse to ti bom poplačala z najudanejšo ljubeznijo!«

Harry si ne upa ničesar ugovarjati. Malo prej je njegova lepa nevesta vse drugače govorila. Zdi se mu kot da jo je prevzel strah pred neko zagonetno tajnostjo, kot da hoče uteči grozeči ji usodi.

»Moja sladka golobčica, potem moram še danes napraviti razna pota, da se more vršiti najina poroka že pojutrnjem.«

»Oh, ti hočeš oditi?«
»Da, dragica, moram, saj je nujno potrebno!«

»Toda danes zvečer prideš še semkaj, kaj ne, Harry?«
»Harry, tako rada bi se razgovarjala s teboj.«

»Kakor ukažeš, moja draga, pa pridem!«

Harry poljubi Elizo, ki ga strastno objame. Potem pa hitro odide. Eliza gleda za njim, dokler ji ne izgine izpred oči. Njen lepi obraz dobi mračno resne poteze, temne oči se ji svetijo koš blisk.

»Kdo je bil tujec, pa ne kdo Jakobih tovarišev?« Pri tej misli se strese, oči

upre v vrata, kot da se boji, da se ji vsak hip prikaže grozna pošast. Vendar je vse mirno.

Morda pa se le brez vzroka bojim. Terror leži že zdavnaj na dnu morja, kajti sicer bi me bil Jak že gotovo našel!«

»Mogoče me je pa opazil eden njegovih prejšnjih tovarišev ter me kljub barvanim lasem spoznal, to ni tako neverjetno. Gotovo bi mi potem pretela nevarnost, zato moram proč — proč — tako hitro kot le mogoče. Kakor hitro postanem Harryjeva žena, potem me bodo kmalu nehalji zasledovati moji protivniki, bolje je, če jim vsaj za eno leto zginem izpred oči, potem ne bo nihče več mislil name.«

Eliza se zamisli, potem pa nadaljuje:

»Dosljej mi je bila sreča bolj mila kot sem pričakovala. Dobila sem ljubljenega moža, svojo tekmovalko sem izpodrinila, v posesti milijonskega premoženja se mi smehlja krasna bodočnost. Samo še en dan naj mine, kajti pojutrnjem zvečer se odpeljeva s parnikom v daljnji svet!«

Eliza stopi k oknu in pazljivo motri tiho ulico pred vilo. Ali ni tam ob svetilkinem stebri neka senca, ali ne vidi tam moške postave? Eliza ne more natančno razločiti, če izvira omenjena senca od moške osebe, zato naglo poišče svoje kukalo; ko pa z njim v roki znova stopi k oknu, ni o zagonetni sencu ne duha ne sluha.

»Zmotila sem se, v svoji domišljiji vidim pri belem dnevu pošasti!«

Kljub temu jo ure do večera navdajajo z velikim strahom, vsak šum in ropot jo neprestano vznemirja. Prav od dahnje si, ko pride zvečer Harry k njej, utrujen od raznih potov radi ureditve poročnih ceremonij.

»Ubožec moj, kako si tekal, znoj ti celo stoji na čelu.«

Ponudi mu kozarec pijače, da si ugasi žejo, potem ga pa nežno privije k sebi.

»Kako je izpadlo, dragec moj?«
»Vse je pripravljeno. V teh par urah sem vse dosegel kot sem si le želeli mogel. Pojutrnjem ob enajstih popoldne se vrši najina poroka. Zaprake ne more biti nobene več.«

Eliza strastno objemlje Harryja. Končno — končno je vendarle dospela do zaželjenega cilja. Sedaj je ne navdajo nobena bojazen več pred zagonetnim opazovalcem, saj je v nekaj dneh že na ženitovanjskem potovanju, kjer se more maščevalnosti Jakovega druga, če je bil opazovalec eden njegovih tovarišev, prav iz srca rogati. Dotlej pa mora njena služinčad strogo paziti ter vsaki tuji osebi zabraniti vstop v vilo.

Našim rodbinam

priporočamo našo pravo domačo **KOLINSKO CIKORIJO**, izvrsten pridatek za kavo.

Odgovorni urednik Anton Brandner. Tiska tiskarna M. Hrovatin v Ljubljani. Izdaja konzorcij »Nove Pravde«.

Naša dolžnost je, da kupujemo od turdk, ki inserirajo v našem listu!

Vsak dan trikrat sveže pecivo
priporoča
Jean Schrey, nasl. JAKOB KAVČIČ
parna pekarna
Ljubljana, Gradišče 5

BRZO-BRZO na vlak v Celje
v veletrgovino
R. STERMECKI
kjer kupite letos **sukno** za moško, in volneno za ženske obleke, belo, pisano in rujava platno, kakor tudi vso drugo manufakturno robo po čudovito nizkih cenah v **veletrgovini R. Stermecki, Celje.**
Trgovci engros-cene. Cenik zastoj!

Franc Szantner
Ljubljana, Šelenburgova ulica 1
špecialist za ortopedična in anatomska obuvanja in trgovec s čevlji, sprejema tudi vsa popravila.

Prvorazredni moderni brzopisalni stroj
Stoewer-Record
Vrhunec finomehanike! Zastopstvo:
Lud. Baraga
Ljubljana, Šelenburgova ul. 6/1.

Cesar ne veš, vprašaj
Univerzitetni Informativ. Biro
„ARGUS“
Knez Mihalova 35, Tel. 6-25
BEOGRAD
(Pasaž Akademije nauka).

Trboveljski premog in drva
dobavlja
Družba ILIRIJA, Ljubljana, Kralja Petra trg 8
Telefon 220 Plačilo tudi na obroče. Telefon 220

Modistka M. HORVAT
LJUBLJANA, STARI TRG ŠTEV. 21.
prodaja ostale slamnike, nakitene in prazne po lastni ceni, bele klobuke (oblike) od 160 do 200 Din, dvobarvne po 170 Din in klobuke drugih barv po 150 Din.

TVORNICI DEŽNIKOV
L. Mikuš, Ljubljana, Mestni trg
priporoča svojo zalogo dežnikov in sprehajalnih palic po najnižji ceni.

Najcenejše kupite manufakturno blag v trgovini
Franc Rozman
Celje, Glavni trg št. 8

AVTO - VOZI BREZ BENCINA!
JUGO - HAG LJUBLJANA
BOHORIČEVA UL. 24
TELEFON ŠTEV. 560

Oglašajte v Novi Pravdi!

Miroslav Bivic
Ljubljana
Sv. Petra cesta 29.
Lastna knjigovoznica. Velika zaloga šolskih zvezkov, map, in blokov.

Očala, ščipalci
ure, zlatino najbolj kupite pri
Fr. P. Zajec,
izprašenem optiku in urarju
Ljubljana, Stari trg 9.
Stekla natančno po zdravniških predpisih.

Edino JUHAN
nadomesti in prekosi okus in redilnost mesa v hrani.

Tone Malgaj
Pleskar za stavbo in pohištvo, lakiranje vozniških koles v ognju. Sobni slikar. Specijelni oddetek za črkoslikarstvo na steklo, pločevino, zid, les itd. itd.
Delavnice: Kolodvorska ul. 6, Celovška cesta 121.
Naročila se sprejemajo v Kolodvorski ulici št. 9.

Štefan Ferant
urar državnih železnic
Celje, Dečkov trg 3
priporoča svoje urarsko in zlatarsko obrt. - Cene solidne.

Jugoslovanski kreditni zavod
v Ljubljani, Marijin trg. št. 8., reg. zadr. z o. z.
sprejema vloge na knjižice in plača čistih **7%**
obresti brez odbitka rentnega in invalidskega davka. Za večje in stalne vloge kakor tudi za vloge v tekočem računu obrestovanje po dogovoru.
Podeljuje kratkočasne trgovske in personalne kredite najkulantneje.

TRGOVSKA BANKA D. D., LJUBLJANA
Dunalska cesta št. 4 (v lastni stavbi).
Kapital in rezerve Din 18.300.000.
Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.
Brzojavl: Trgovska. Tel.: 139, 145, 458.

O. BERNATOVIC
Ljubljana, Mestni trg 5
Konfekcijska trgovina